

Høgskolen i Hedmark
Fellesadministrasjonen

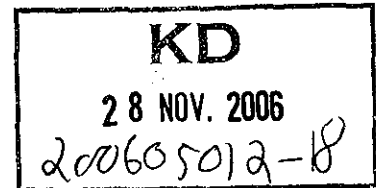
Saksbehandler: Hans Ingmar
Thorstensen
E-post: Hans.Thorstensen@fa.hihm.no

Telefon: 62 43 00 07

Vår dato: 27.11.2006
Vår ref.: 2006/1728

Deres dato: 28.08.2006
Deres ref.:

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

HØRINGSUTTALELSE FRA HØGSKOLEN I HEDMARK TIL FORMIDLINGSUTVALG IIS RAPPORT *SAMMEN OM KUNNSKAP II*

Kunnskapsdepartementet (KD) har invitert Høgskolen i Hedmark til å uttale seg om Formidlingsutvalget IIs rapport *Sammen om kunnskap II. Operasjonalisering av indikatorer for formidling*. Høgskolen har forelagt høringen for avdelingene, høgskolebiblioteket og behandlet saken i sitt FoU-utvalg og i ledelsen.

1. Kommentarer til definisjonen og avgrensning av formidling

A) Er definisjonen av formidling som formidlingsutvalget II legger til grunn dekkende for formidlingsvirksomheten ved institusjonene?

Vi mener utvalget har funnet fram til en grei definisjon av bruker- og allmennrettet formidling (på s.10), men det er tre vesentlige utfordringer knyttet til definisjonen slik vi ser det:

- 1) Det er et stort problem at ikke visse former for *forskerrettet formidling* teller med i noen av indikatorene. Vi tenker særlig på foredrag, poster på vitenskapelige konferanser. Når man kan lage et system for å dekke konferanseaktiviteter som del av bruker- og allmennrettet formidling, burde det ikke være vanskeligere å lage et tilsvarende system for forskerrettet formidling. Dette er en svært viktig del av den totale formidlingsvirksomheten ved institusjonene.
- 2) I utvalgets definisjon heter det "Med formidling menes at vitenskapelig personale" (vår understreking). Selv om formidling fra vitenskapelig personale er og skal være det sentrale i institusjonenes virksomhet, foreslår utvalget selv å inkludere *studentoppgaver* (indikator 2). Med visse forbehold og kommentarer, se nedenfor, er vi enige i en slik utvidelse, men det blir unektelig paradoksalt når for eksempel ikke resultater av vitenskapelig ansattes samarbeid med arbeidslivet, publisert i oppdragsserier ved institusjonen, skal telle med som formidling, mens upubliserte studentoppgaver med samme formål skal.
- 3) Det er ennå ikke på plass et system for *kunstnerisk formidling*. Slik formidlingsvirksomhet er også en viktig del av mange institusjoners virke. I et slikt lys kan derfor utvalgets definisjon ikke fullt ut sies å være dekkende. Vi ser fram til den varslede rapporten fra en arbeidsgruppe nedsatt i april (jf. s. 26).

I tillegg vil vi støtte et poeng som har vært trukket fram i den offentlige debatten av flere, nemlig at det foreslåtte systemet som helhet er for opptatt av formidling som forskningens bidrag til verdiskaping i arbeidslivet, mens *betydningen av forskningsformidling som bidrag til meningsdannelse og opplysning i samfunnet er underkommunisert*. Dermed dekker de foreslåtte indikatorene ikke godt nok lovens formål om å bidra til at institusjonene "formidler kunnskap om virksomheten og utbrei forståelse for og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv" (jf. UH-lovens §1.1, c).

B) Er forslaget til indikatorer dekkende for den formidlingsaktiviteten en ønsker å stimulere?

Vi mener utvalget har kommet et godt stykke på vei, men vi ser altså også mangler (jf. 1A). Vi savner som nevnt blant annet indikatorer for kunstnerisk virksomhet, vi mener også det er problematisk at man så kategorisk ikke vil inkludere publikasjoner utgitt i høgskolenes egne serier. Vi tenker særlig på serier med oppdragsrapporter som bygger på samarbeid med arbeidslivet, organisasjoner eller liknende. Disse burde inn i indikator 2 eller 3. Utvalget argumenterer for at salg av slike publikasjoner inkluderes i indikator 1, men vi mener salg av slike rapporter ikke er den rette indikatoren. Det er ingen enkel sammenheng mellom betydningen av et slikt formidlingsresultat og antallet solgte publikasjoner.

Vi savner videre indikatorer i systemet som helhet for forskerrettet formidling på konferanser. Vi mener det er problematisk å bruke definisjonen "nasjonal forfatterkrets" slik det gjøres, vi mener redaksjonelt arbeid bør telle med og vi mener man i større grad bør inkludere debattinnlegg og anmeldelser. Alt dette, som vi mener er mangler ved det foreslåtte systemet, er formidlingsaktiviteter vi mener institusjonene bør og skal stimulere (jf. samfunnsoppdraget). Begrunnelser for de enkelte synspunktene er gitt i de ulike punktene der de omtales nærmere nedenfor.

C) Vil de foreslåtte indikatorene stimulere til en ønsket utvikling i formidlingsaktiviteten?

Det er vanskelig å svare på. Det vil selvsagt føre til at oppmerksomheten rettes mot indikatorer som teller, og særlig mot dem som teller mest. Dessuten kan vi fra erfaring med telling av vitenskapelige arbeider, forvente uheldige utslag som vi ikke nå kan greie å forutse. For eksempel ble det i det endelige systemet for vitenskapelig publisering ikke tatt hensyn til at noen fag er såkalte bokpubliserende fag (selv om det var tydelig nok i utredningene som lå til grunn). I dag verdsetter man i alle fag en artikkel utgitt i tidsskrift høyere enn en artikkel utgitt i en bok.

Se også kommentarene i 1A og B.

2. Kommentarer til rapportering

- A. Hvilke syn har institusjonene på det samlede rapporteringsomfanget som foreslås?***
- B. Hva mener institusjonene om omfanget av rapporteringen på den enkelte indikator?***
- C. Er hensynet til kvalitet i rapporteringen godt nok ivaretatt i forslaget til indikatorer?***

Vi er nok nå av den oppfatning at rapporteringskravene og kontrollvirksomheten begynner å bli vel høyt. Det er ingen tvil om at alle ledd i organisasjonen bruker langt mer tid på rapporteringer

enn vi har gjort tidligere. Men: Når sektoren først har et slikt system, er vi tilfredse med at vi også får et system for rapportering av formidlingsarbeider. Vi ser det likevel som en forutsetning, slik man foreslår i rapporten, at det er de etablerte systemene, for vår del FORSKDOK, som utnyttes. Og her synes vi at man i rapporten har greid å sannsynliggjøre at man, med visse relativt enkle tilleggsrutiner, kan kvalitetssikre ulike data. For eksempel systemet med formidlingsbidrag på konferanser. Men igjen, når det er laget et system for at institusjonene arkiverer konferanseprogram, bør en tilsvarende indikator utvikles også for vitenskapelige konferanser.

D. Hvordan oppfatter institusjonene gjeldende rapportering av data til det resultatbaserte finansieringssystemet?

Rapporteringen begynner som nevnt ovenfor å bli vel omfattende. For rapportering av vitenskapelige data har det vært et problem så langt at presiseringer av regler for hva som skal telle, kommer sent i prosessen. Dessuten finner man selvsagt etter hvert hull og mangler. Bidrag på vitenskapelige konferanser blir for eksempel i liten grad tellende (bare hvis konferanserapporten er utgitt i en godkjent serie med ISSN-nr.) Vitenskapelige konferanser er en sentral form for forskningskommunikasjon, og vi mener derfor at denne aktiviteten bør fanges opp av en indikator.

3. Kommentarer til den enkelte indikator

3.1 Omsetning (inntekter fra eksternt finansiert virksomhet)

I hvilken grad bør inntekter fra eksternt finansiert virksomhet inkluderes som en indikator i formidlingskomponenten?

Høgskolen mener at all omsatt EFV-omsetning bør telle med i denne indikatoren. Her er det blant annet positivt at midler fra NFR og EU som ikke inngår i forskningskomponenten, teller med og at oppdragundervisning inkluderes.

Mener institusjonene at randsonen bør inkluderes i denne indikatoren, og eventuelt hvordan bør den inkluderes?

Hvordan kan en eventuelt avgrense mot hva som er relevant randsoneraktivitet?

Hvilke effekter kan eventuell inkludering av randsonen få for den enkelte institusjon sin organisering av randsonen?

Høgskolen støtter ikke forslaget om at virksomhet i randsoneselskaper skal telle med under indikatoren "EFV-omsetning". En randsoneraktivitet vil også drive virksomhet som ikke kan defineres som relevant for det som er grunnlaget for universiteter og høgskoler (undervisning, forskning og formidling). Det vil derfor kunne bli nødvendig med omfattende analyser for å trekke ut den delen av randsoneraktiviteten som faktisk er relevant, sett ifra et UH-perspektiv. Det er videre problemer knyttet til å bestemme hvilken andel den enkelte institusjon skal ha. Det er svært vanskelig å se for seg at dette kan skje på noen annen måte enn gjennom å definere formelle eierandeler. Det betyr at randsoneraktiviteten må fremkomme gjennom aksje- eller eierinteresser – dvs. at dersom universitetet eller høgskolen eier 50 % av selskapet, så skal 50 % av den relevante delen av omsetningen for randsoneraktiviteten telle med i universitetets eller høgskolens omsetning, men det vil være utfordrende å måle dette. Institusjoner som velger å skille ut EFV-aktivitet som et AS, velger å gå inn i en forretningsbasert modell, og en kan

dermed argumentere for at det ikke er rimelig at denne virksomheten skal gi incentiver i finansieringsmodellen innenfor UH-sektoren. Når EFV-virksomheten ligger innenfor ordinære deler av virksomheten, kan det argumenteres for at dette gjøres for å understøtte den ordinære virksomheten og driften og derved som en del av samfunnsoppdraget. Her vil det dessuten være de samme ansatte/forskerne som skal stå for EFV-virksomheten som også har ansvaret for den ordinære driften (undervisning, forskning og formidling).

3.2 Innovasjon

A. Fanger de foreslåtte indikatorene opp innovasjonsarbeidet på en dekkende måte?

Innovasjonsindikatoren kan synes sterkt forenklet ved de tre delkomponentene utvalget foreslår å bruke. HH oppfatter ikke at disse delkomponentene fullt ut dekker innovasjonsindikatorens innhold. Vi mener dessuten at det vil kunne være vanskelig å avgrense hvilke selskapsetableringer, studentprosjekter og lisenser som *faktisk* kan knyttes til indikatoren.

Som vi alt har nevnt i 1A, virker det urimelig at resultater av samhandling med arbeidslivet i form av studentoppgaver skal telle med, mens publikasjoner som er resultat av vitenskapelige tilsattes oppdrag for arbeids- og organisasjonslivet ikke teller som selvstendige bidrag dersom de ikke publiseres i kanaler godkjent i det foreslåtte autoritetsregistret, hvilket slike rapporter som regel ikke gjør (se punkt 3.2.B).

Vi synes også det virker urimelig at enkeltmannsforetak skal utelukkes som et resultat for bedriftsetablering. Her burde det være nok med registrering i Brønnøysund-registeret.

Når det gjelder studentoppgaver, mener vi det ikke må være tvil om at også oppgaver som omfatter samarbeid med offentlige virksomheter, inklusiv skoler og sykehus, må regnes med.

B. Vil de foreslåtte innovasjonsindikatorene gi de ønskede incentiver til nyskapsarbeid?

Vi kan ikke helt se det. Bedriftsetableringer og lisenser vil nok være relativt sjeldne. En måte å stimulere til økt samhandling med arbeidslivet på kunne være å la dokumenterte resultater fra slikt samarbeid, i form av oppdragsrapporter, telle med. Slike rapporter utgis oftest ikke på forlag, men for eksempel i institusjonenes egen skriftserier (som ikke har såkalt nasjonale forfatterkretser). Derfor vil de ikke telle med i utvalgets foreslåtte system. Å bare inkludere slike arbeider i form av salg av lokale publikasjoner (jf. utvalgets kommentarer til indikator 1) er ikke tilstrekkelig, for det er jo slett ikke sikkert at disse rapportene selger så mye. Likevel representerer de et betydelig resultat for institusjonens samarbeid med arbeidslivet, altså for det som skal dekkes av denne indikatoren.

3.3 Publikasjoner

A. Denne indikatoren skal stimulere både til brukerrettet formidling gjennom læremidler, samt allmennrettet formidling gjennom populærvitenskapelige artikler og aviskronikker. Mener institusjonene at publikasjonene som er valgt, er dekkende for slik formidling?

Definisjonen av nasjonalt nivå får noen uheldige utslag i praksis. For eksempel vil den populærvitenskapelig serien fra Havforskningsinstituttet (Norges forskningsinstitutt på hav og fiske, med landets fremste ekspertise på feltet) bli en *lokal publikasjon* og dermed ikke tellende fordi minst 2/3 av forfatterne er ansatte ved utgiverinstitusjonen, altså Havforskningsinstituttet. Derimot blir *Kornkråka*, utgitt av Hedmarksavdelingen av Norsk ornitologisk forening, en nasjonal publikasjon fordi bidragene her kommer fra enkeltstående forfattere. Inndelingen i

nasjonalt og lokalt nivå slik konsekvensen blir i disse eksemplene, strider også mot vanlig forståelse av begrepene nasjonal og lokal. Det bør vurderes på nytt om systemet er tjent med en slik inndeling basert på den samme definisjonen av lokalt og nasjonalt som ble valgt i forbindelse med indikatorene for vitenskapelig publisering.

Også en annen side ved utvalgets innvendinger mot lokalt nivå, mener vi er problematisk. På s. 21 anføres det som et argument mot publikasjoner på såkalt lokalt nivå at viktig kunnskap "i stor grad blir liggende i institusjonene eller får en begrenset spredning". Vi kan ikke se hvordan en slik begrunnelse kan sies å være gyldig for *nettbasert publisering*. Med et institusjonelt kvalitetssikringssystem burde derfor også egne serier med nettbasert publisering, for eksempel av oppdragsrapporter, telle med, selv om serien publikasjonen utgis i, ikke oppfyller kravet om nasjonal forfatterkrets. I formidlingsøyemed burde man uansett være mer opptatt av leserkretsen. Vi merker oss også at man ikke har innført et tilsvarende skille for innlegg etc. trykt i aviser (s.24) med en begrunnelse om at insentivene også bør være "tilpasset høgskolenes særskilte formål overfor sin region". Vi er helt enige i dette, men merker oss at regionale og nasjonale begrunnelser brukes ulikt i utredningen.

Når det gjelder redaktørarbeid, er vi uenige med konklusjonen som trekkes. Både i forhold til formidlingsorienterte arbeider og i forhold til vitenskapelig arbeider er vi av den klare oppfatning at *det er viktig å belønne redaksjonelt arbeid*. Dette er oftest dagnadsorientert innsats som de tilsatte påtar seg for å få de ulike publiseringskanalene til å holde kvalitet og treffe ulike målgrupper. Altså for å holde hele systemet i gang, som det også heter i utredningen. Den eneste begrunnelsen som gis for ikke å inkludere redaksjonelt arbeid (s. 22), er at "det er produktene fra den enkelte faglig tilsatte som skal registreres og telles". Denne argumentasjonen forstår vi ikke. Hva slags definisjon av "produkt" er det som her legges til grunn, når man ikke kan regne selve tidsskriftet, boka eller selve de redaksjonelle innledningene som produkter?

Med henvisning til forskningsformidlingens viktige rolle for meningsdanning og allmenn opplysning, vil vi argumentere for at også *debattinnlegg* må telle med (se f.eks. debattinnlegget til professor Johan Tønnesson, "Sakprosa fra revolusjonens barn" i Aftenposten 24.11.2006). Det samme gjelder for *anmeldelser* (både i vitenskapelige tidsskrift, i andre tidsskrift og i medier). Anmeldelser av ulike kulturaktiviteter og kulturprodukter er vesentlige allmennrettede formidlingsbidrag fra mange fagfolk i UH-sektoren. Det samme vil for eksempel anmeldelse av lærebøker for skoleverket være, mens anmeldelse av faglitteratur er viktig både for brukerrettet og forskningsrettet formidling.

B. Mener institusjonene at rapportering ved hjelp av autoritetsregistre vil fungere bra for denne indikatoren?

Stort sett tror vi det, men vi kan ikke se i hvilken grad det er tatt høyde for internasjonalisering av formidlingen. Den eneste omtalen av dette, er negativ. Det foreslås nemlig at "*oversettelser*" ikke skal telle med. Vi kan ikke tenke oss noen god grunn til det. Det må da være svært positivt at en publikasjon oversettes og formidles i andre land. Utvalget foreslår selv at for eksempel kronikker og avisartikler skal telle med om de publiseres i flere kanaler. Dette prinsippet er vi enig i, fordi vi mener man dermed når nye lesergrupper. Det samme prinsippet mener vi må gjøres gjeldende for oversettelser. Vi mener også at *2. utgaver, revisjoner* skal telles med, med samme begrunnelse. Det ligger mye arbeid i revideringer og nyutgivelser. Derfor bør slike publikasjoner telle med, men med en lavere vektning enn ved førstegangsutgivelse.

3.4 Foredrag/posters på brukerrettede fagkonferanser

Forslaget om å skille mellom fagkonferanser og vitenskapelige konferanser der kun forskere deltar.

Vi støtter utvalgets forslag om å belønne brukerrettede konferanser, men samtidig må formidling på vitenskapelige konferanser belønnes. Vi mener, som vi har argumentert for ovenfor, at det er svært viktig også å inkludere innlegg på vitenskapelige konferanser. Dette er en helt sentral formidlingsvirksomhet ved høgskolen som vi trenger å stimulere ytterligere.

Rapporteringsmåte, omfang og kvalitetssikring av denne indikatoren.

Her synes vi det er foreslått rutiner som ser greie ut. Disse rutinene vil selvsagt være like greie å bruke for bidrag fra vitenskapelige konferanser.

3.5 Medier og direkte formidling

Forslaget til indikatorer for medier og direkte formidling har ikke noen mekanismer for å sikre kvaliteten på de bidragene som kommer inn, dvs. at de er kun antallet og ikke kvaliteten på bidrag i publikumsarrangementer og massemedia som vil ha betydning.

Det må være greit nok, for denne allmennrettede formidlingen er det viktig å stimulere ekstra til.

Om den foreslåtte rapporteringen i det interne systemet ved institusjonen, samt hos den enkelte forsker når det gjelder publikumsarrangementer, er tilstrekkelig eller om det finnes alternative løsninger.

Vi synes den foreslåtte rapporteringen ser grei ut.

4. Eventuelle andre kommentarer

Med etablering av en formidlingskomponent, er det institusjonenes ansvar for å drive utviklingsarbeid – kunstnerisk og annet – som ikke er dekket med en egen komponent. Dette kan føre til en utilsiktet og uheldig dreining av fokus bort fra utviklingsarbeid. Vi tror at det å inkludere typen *oppdragsrapporter* publisert ved institusjonen, med kvalitetssikringsprosedyrer og gjerne også på nett for å sikre bedre nasjonalt og nordisk dekkende leserkrets, er eksempel på et viktig bidrag for å rette opp denne ubalansen (se argumentasjon i punktene 1 A og B, 3.2.A og B, 3.3.A). Slikt utviklingsarbeid er dessuten et vesentlig element i mange fagtilsattes førstelektorkvalifisering. Selv om mange i dagens system bestreber seg på å skrive artikler fra utviklingsarbeider i ettetid, er det vår erfaring at det ligger mye verdifull kunnskap i denne typen rapporter som ikke får plass i seinere artikkelformat. Derfor bør et insentivsystem søke å belønne slikt arbeid. Vi har ingen tro på at institusjonene vil lykkes med å lage den typen nasjonale skriftserier basert på forskjellige fag, som skisseres i rapporten (s. 23). Vi har langt større tro på nettpublisering med kvalitetssikring. På dette punktet virker det helt urimelig å bruke de samme nasjonale forfatterkretsdefinisjoner som til vitenskapelige publikasjoner.

Med vennlig hilsen

Lise Iversen Kulbrandstad
prorektor
/s./

Hans Ingmar Thorstensen
forskningsdirektør

Kopi: Avdelingene, Britt Elise Hjortnes Wold, Eva Reiten Sæta